

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології

Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей

II Міжнародної науково-методичної конференції

19 березня 2021 р.

Харків – 2021

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

Ю.Д. Бойчук – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)
С.В. Бережна – проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності доктор історичних наук, професор(Україна)
Д-р Кемаль Учунджу, професор, Чорноморський технічний університет (Туреччина)
Н.В. Руда – завідувач кафедри східних мов, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)
Л.М. Ямпольська – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат історичних наук, доцент (Україна)
І.А. Скразловська – доцент кафедри східних мов (Україна)
Д-р Алібекіроглу Сертан - викладач кафедри турецької мови і літератури у Газіантепському університеті (Туреччина), запрошений викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції, 19 березня 2021 р. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. – 206 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 3 від 07.04.2021

До збірника увійшли тези доповідей II Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

ЗМІСТ

СХІДНА ЛІНГВІСТИКА

Агєєва М.М., Радченко К.М. Загадкові назви Каспійського моря.....	7
Басам Санатуллах. Історична довідка про фарсі-дарі.....	8
Богдан А.А. Концепція «ребенок, сын» в китайських ідиомах чэньюй.....	11
Водолажський Д.О. Розкриття концепції «мужність» у китайських іменах.....	12
Гришина Б. М. Засоби вираження експресії в китайській мові за допомогою службових слів.....	14
Гуцуляк К.С. Сучасний сленг в китайській мові. Англїцизм, напівкалька та переклад.....	15
Дмитренко А. А. Продуктивніе словообразовательніе модели китайского языка на материале названий фруктов и овощей.....	16
Долгополова Д. С. Інтернет-сленг в китайській мові.....	18
Донченко М.О. Концепт «краса» у мовній картині світу Китаю.....	19
Завгородня О.С. Концептоутворюючий аспект жіночих імен в перській мові.....	21
Гльницька М.Б. Поле семантичної реалізації колоративної лексики: пряме/переносне та конкретне/абстрактне.....	24
Кім О.В. Актуальність вивчення лексики мобільних застосунків у китайській мові.....	26
Коляда А.В. Синтаксичні особливості драматургії Лао Ше.....	27
Куліш М.О. Особливості вживання означень у п'єсі “Чайна” (茶馆).....	30
Макітренко К.О. Особливості сучасного китайського мовного етикету.....	32
Поміляйко В.О. Сленг як невід'ємна частина сучасної китайської мови.....	34
Протопопова Є.П. Інверсія додатку у текстах публіцистичного стилю.....	35
Романченко А.С. Художні засоби створення сумного настрою в книзі 几米 “寂寞上场了”.....	37
Руда Н.В. Частотність безсполучникових багатокomпонентних складних речень у сучасній китайській літературній мові.....	39
Самойлова С.А. Словотворчі морфеми в назвах прикрас в китайській мові.....	40
Саніна Г.В. Ієрогліфічна парадигма японського письма: походження та перспективи щодо сучасних соціокультурних процесів.....	41
Светличная А.Ф. Особенности образования названий китайских блюд.....	44
Сусленко А.М. Труднощі перекладу колірних виразів в англійській та перській мовах: культурне порівняння.....	46
Толмачова К.М. Феномен перемикування кодів у контексті мовної ситуації в Марокко.....	48
Федорченко А.А. Графемы со значением «оружие» в современных иероглифах.....	51
Хижа І.П. Лексичні засоби створення портрета головного героя в оповіданні Мо Яня «Геній».....	53
Шапаренко Е.Е. Історія вивчення стилістики у китайському мовознавстві.....	55

ЛІТЕРАТУРА КРАЇН СХОДУ

Быкова И.А., Пелехата К. Проблема одиночества в творчестве Кобо Абэ.....	57
Долженко А.О. Концепт любові у віршах Сюй Чжімо.....	58
Жукова М.О. Образ місяця в українській та китайській поезії.....	60
Кравчук К. Лі Бо та особлива мова його віршів.....	62
Криворучко С.К. Страх смерті в оповіданні Ді Ань «Коли ж моя черга?».....	63
Сасыкулова Ч.Т. Поэзия С. Эралиева как представителя послевоенной киргизской литературы.....	64
Смілянська О.О. Український та китайський літературний постмодернізм.....	67

手镯 shǒuzhuó – браслет;

手链 shǒuliàn – ланцюжок на зап'ясті;

Усі слова, що пов'язані з ювелірними прикрасами для вух містять морфему 耳 ěr – вухо (вживається самотійно) :

耳环 ěrhuán – сережка, 耳针 ěrzhēn – сережки-цвяхи, 耳钳 ěrqián – кліпси, 耳骨夹 ěrgǔjiā – каффа, 耳坠 ěrzhuì – сережка (з боків головного убору).

У лексичній системі китайської мови, в сфері словотворення існують ряди (серії) слів з ідентичною позиційно фіксованою морфемою. Повнозначна морфема формує певний лексичний ряд. Ідентичною може бути як перша, так і друга морфема лексичної одиниці зазвичай двокомпонентного складу.

Виокремлюються такі слова з ідентичною морфемою

链 liàn ланцюжок

脚链 jiǎoliàn нога+ланцюжок = ланцюжок на ногу

项链 xiàngliàn шия + ланцюжок = намисто

手链 shǒuliàn рука+ланцюжок = ланцюжок на зап'ясті

针 zhēn голка

别针 biézhēn заколювати + голка = брошка

胸针 xiōngzhēn груди + голка = брошка

耳针 ěrzhēn вухо + голка = сережки-цвяхи

饰 shì прикраса

悬饰 xuánshì висіти + прикраса = кулон

颈饰 jǐngshì передня частина шиї + прикраса = кольє

Отже, нам вдалося знайти словотворчі морфемі, що використовуються в лексемах-назвах прикрас. Можна зробити висновок, що такі морфемі називають місце, де носить прикраса: «вухо», «рука», «груди», «нога», або вказують на форму прикраси «голка», «ланцюжок», «гудзик».

ІЕРОГЛІФІЧНА ПАРАДИГМА ЯПОНСЬКОГО ПИСЬМА: ПОХОДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЩОДО СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ

Саніна Ганна Володимирівна, викладач кафедри східних мов

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Ієрогліфічне письмо – один з найдавніших видів писемності. Японська мова, яка забезпечила цілість ієрогліфічного письма на відміну від інших мов «східноазіатського ареалу», не видається нам сьогодні архаїчною, зважаючи на рівень науково-технічного прогресу, якого країна вранішнього сонця досягла після другої світової війни. Факт лишається фактом. У В'єтнамі в 1918 році китайське ієрогліфічне письмо було вилучене з офіційного обігу і замінене абеткою. Північна Корея відмовилась від ієрогліфічного письма в 1947 році, а в 1973 році її приклад наслідувала і Південна Корея. А от японці лишаються вірними своїй автентичній системі графічних знаків.

Систему японського письма називають «змішаною» – *kanjikanamajiribun*. Назва говорить за себе: *kanji*– ієрогліфи, *kana* – азбука, *majiri* – суміш, змішування (від дієслова

majiru – змішувати), отже *bun* – відповідно, текст, література, речення. Японська азбука *кана* існує в двох формах – *хіраганата катакана*. Прототипами обох є китайські ієрогліфи.

Запозичивши ієрогліфи у китайців, японці спробували прилаштувати їх на японський кшталт, надавши їм японські фонетичні еквіваленти. Однак на відміну від китайської, японська мова багата на систему флексій, передача яких за допомогою китайських ієрогліфів практично неможлива. Крім того, граматичний устрій китайської та японської мов абсолютно протилежні і має відмінний порядок слів. І ось тут винахідливі японці окремі склади японської мови прирівняли до аналогічних чи схожих за звучанням китайських слів.

Катакана походить від строгого уставного стилю китайського письма. Це просте й зрозуміле письмо, яке застосовується для запису запозичених слів, іноземних імен і географічних назв, в телеграмах та дитячій літературі. *Хірагана* походить від скорописного «трав'яного» стилю *sosho*. Знаки цієї азбуки мають більш вигадливу форму, а функціонал полягає в сфері граматичній – позначення всієї системи флексій, транскрибуванні слів. В сучасній версії *кана* налічує 46 знаків.

Особливість ієрогліфів як логограм полягає в тому, що вони слугують не тільки знаками письма, а репрезентують – концептуалізують – узагальнюють своєю архітектонікою та її окремими складовими елементами практично весь універсум (феноменальний світ) [2, с. 2]. Ієрогліф є «живим» знаком на відміну від літер, що являють собою «механічні аналоги відповідних фонем. Ієрогліфи є самодостатніми знаками, що кодують універсум, а літери, подібно до клавіш музичного інструменту, є лише механічними виконавчими елементами, повністю залежними від волі оператора, і кодують окремі звуки [1, с. 79].

Отже збереження ієрогліфів - це консерватизм чи прагматизм?

Хто з нас в роки дитинства не грав в пантоміму, намагаючись передати жестами та мімікою певні поняття, чи розгадувати ребуси, немов би виконуючі зворотні дії, чи обмінювався записками з однокласниками, доповнюючи малюнки стрілочками та іншими позначками, які б допомогли розшифрувати смисл послання.

Суть подібних дій – відтворити образи певних понять, базуючись на асоціаціях з базовими уявленнями про явища оточуючого світу.

Найпростіші зображальні та вказівні знаки – малюнки, піктограми є найдавнішими формами ієрогліфів.

Більший ступінь абстрагування потребував нових зображувальних засобів. Новим типом графічних засобів стають ідеограми – малюнки, що мають умовний смисл. В складній ідеограмі умовний смисл витікає із співвідношення його частин.

Наведемо приклад, що став вже хрестоматійним. Ієрогліф 休 складається з двохкомпонентів – 亻 людина та 木 дерево, і позначає «відпочивати». Нічого складного немає. В стародавньому Китаї, звідки походять японські ієрогліфи, люди пересувались пішки дорогами, вздовж яких росли дерева. Коли ставало спекотно, втомлений подорожній зупинявся і сідав відпочити у холодку дерева, що росло при дорозі.

Знак два дерева 林 передає поняття «ліс». Важливо зазначити, що в чистій ідеограмі читання знака в цілому не залежить від читання його елементів. Так, в наведеному вище ієрогліфі 休 його читання гіп, а читання його компонента 木 – току, воку.

А ось в ідеофонограмі – змішаному типі знаку читання ієрогліфа визначається (співпадає) з читанням однієї з його частин, а інша його частина визначає область понять, до яких відноситься конкретне значення даного знаку. Так, до прикладу, ієрогліфи 持, 峙, 侍 мають спільний фонетик 寺(寺), який надає читання (онне) всім трьом ієрогліфам, а ось детермінанти, що визначають предметну область, різні, і відповідно, ієрогліф 持 означає «прохання, надія, сподівання», що є логічним з огляду на детермінант 心 «серце, душа», що визначає область чуттєво-емоційну.

Ієрогліф 時 означає «час», що відповідає детермінанту 日 «день, сонце». А ось ієрогліф 持 означає «тримати в руках, мати при собі», що обумовлюється детермінантом 扌 «рука».

Феномен ієрогліфіки як лінгвоментального фактору, що впливає на трансформацію сучасного соціокультурного середовища, став об'єктом наукових інтересів сучасних вітчизняних сходознавців, які зокрема, зазначають, що «ієрогліфи поєднують в собі властивості геометричних фігур, графічних образів, і математичних знаків. В певному сенсі вони являють собою знаки-формули». [2, с. 78]

Неможна не погодитись з тим, що мова та її графічна система впливають на структурування інформації, на формат мислення її носіїв. Людина являє собою те, що вона споживає, є тим, з ким товаришує, а також вона перебуває в матриці певних графічних символів.

Які ж вони, сучасні японці? Рівень розвитку наукомістких технологій дозволяє порівняти сучасну Японію з футуристичною фантастичною картиною майбутнього. Мрія про «країну в смартфоні» давним-давно стала дійсністю та буденною реальністю для мешканців японських островів. Японці лишаються при цьому глибоко віруючими, людьми забобонними, людьми, що рефлексують. Такий своєрідний синкретизм спостерігається в багатьох сферах життя японців.

Японці люблять комікси – мальовані історії, історії в картинках. А японське слово «манга» не потребує перекладу, воно впевнено затвердилось і в європейських мовах, ставши в один ряд з популярними японськими брендами. У необізнаних іноземців тим не менш виникає питання, чому не лише діти, але й дорослі японці цікавляться мальованими історіями. Дійсно, дуже часто можна побачити дорослих людей, що захоплено читають *манга* в електричці. Особливо багато таких у віковій категорії 20-30 років. Чому ці люди читають книжки «дитячого жанру», що за «контент» вони споживають. Однією з причин називають те, що це максимально доступний спосіб релаксу для перевантажених роботою японців. До того ж *манга* доступна за ціною, зручна за розміром, її можна купити будь-де. Крім того, завдяки картинкам зміст твору значно зрозуміліше, ніж в звичайній книзі. Картинки допомагають більш детально розкрити образи. Цю властивість коміксів стали застосовувати при укладанні довідників та інструкцій для фірм та банківських систем. У слов'ян є таке прислів'я: «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути». І справді, студіюючи інструкцію до побутового електроприладу, ми важко сприймаємо вербальні формулювання, а ось малюночок, що її доповнює, може розставити все по своїм місцям.

Ті, хто не читав *манга*, іноді вважають, що вона є низькопробним жанром. Однак експерти стверджують, що існує чимало творів цього літературного жанру, в яких чітко вимальовується позиція автора, ретельно пропрацьовано тема і фон подій, і такі *манга* можуть задовольнити інтелектуальним запитам самого вибагливого читача. Читання таких творів справляє той самий ефект, що і високохудожні книги чи фільми. Виявляється, що існують «наукові» *манга*, що не поступаються за рівнем академічним науковим виданням.

У сучасному діджиталізованому світі новою формою епістолярного стилю стало листування в соціальних мережах, різноманітних менеджерах в Інтернеті. Нова цифрова парадигма сучасного суспільства потребувала нових інструментів взаємодії. Отже обов'язковим атрибутом електронних епістол стали прості за формою, лаконічні піктограми *емодзі*. *Емодзі* (від японського *絵* - картинка, *文字* - письмовий знак, буква) – це мова ідеограм і *смайликів*, що їх використовують в електронних повідомленнях.

Авторство «смайликів» приписують японському програмісту Сігетака Куріта, який у 1998 році вигадав 176 піктограм розміром 12 на 12 пікселів для японського оператора мобільного зв'язку NTTDoCoMo на основі платформи-mode. Сама ідея була не зовсім новою, адже всі японці є поціновувачами мальованих історій *манга*. Мова *емодзі* завдяки своїй універсальності швидко вбудувався в систему комунікації і потрапила у блок

міжнародного стандарту кодування символів Unicode поруч з головними світовими алфавітами. Адже суть *емодзі* близька до поняття символа – схематичного образу, в якому може міститися цілий всесвіт смислів та алюзій до інших символів. Слова-картинки перетворились на міжнародну мову символів. Унікальність *емодзі* у їх універсальності. Будь-яке зображення швидше обробляється свідомістю, ніж текстова інформація. Таким чином, *емодзі* дозволяють передавати ідею текстового послання мінімальними засобами. Бажання людства створити унікальну мову, яка виходить за межі звичних слів, не є чимось новим, але сучасні технології дають змогу втілити це бажання. *Емодзі* вважаються засобом зв'язку, що допомагає обійти простір, час та інші обмеження. Перша міжнародна мова, багаточаровий ієрогліф 21 століття – такими епітетами наділяють *емодзі* деякі фахівці-соціологи. Дійсно, крім того, що *емодзі* зробили онлайн спілкування зручним, за їх допомогою ми розуміємо одне одного, навіть якщо говоримо різними мовами. До того ж концепція *емодзі* адекватно вписується в сучасний світ з його гонитвою за швидкістю і глобалізацією.

Емодзі–алфавіт, винайдений в Японії та просочений її графічною традицією, швидко поширюється і претендує на статус нової універсальної мови міжнародного спілкування. Насправді, *емодзі*не є в буквальному сенсі світовою мовою через деякі відмінності в інтерпретуванні образних зображень представниками різних культур. Тим не менш саме *емодзі*, за оцінками сучасних соціологів, можуть стати культурним мостом і приводом дізнатись більше про інші народи.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пирогов В.Л. Китайська ієрогліфіка як умова реекологізації світового соціокультурного простору// Наукові записки Харківського університету повітряних сил. Соціальна філологія, психологія. – Х., 2009.-Вип. 2(33). – с.75-84.
2. Пирогов В.Л. Семантична інтерференція графо-лексем китайської та японської мов: рефлексії тотожності і диференціації// Східний світ. – К., 2011. - №3. – с. 204-213.
3. <https://tech/@id20/emoji-pervyy-mezhdunarodny-yazyk-4ymdf191>.
4. <https://mmr.ua/show/kak-emozi-izmenili-kulturu-obsheniya>

ОСОБЕННОСТИ ОБРАЗОВАНИЯ НАЗВАНИЙ КИТАЙСКИХ БЛЮД

Светличная Анастасия Фёдоровна, студентка 2 курса

Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С.Сковороды

Научный руководитель: к.ф.н., доц. Е.Е.Жукова

Китайская еда известна во всём мире и в любом крупном городе вы сможете найти китайский ресторан, в котором вам предложат необыкновенно вкусные блюда. И при этом туристов удивляет разнообразие китайской кухни от региона к региону. Кухня Поднебесной делится на региональную (самые популярные среди них — кантонская, шаньдунская, цзянсуская, хуайянская и сычуаньская), а также на банкетную и повседневную.

В работе Ковалёва Е.Д и Кожевникова И. Р. «Особенности названий блюд в ресторанных меню на китайском языке (структурно-семантический и прагматический подходы)» отмечалось, что существуют восемь видов китайской кухни (中国八大菜系), которые отличаются преобладающими способами обработки продуктов питания [1]. Для краткого описания особенностей китайской кухни сами китайцы обычно используют следующее выражение: 南甜北咸东辣西酸 «на юге сладкая, на севере солёная, на востоке острая, на западе кислая».

Тема китайской кухни уже вызывала интерес исследователей. Так в работе «Особенности названий блюд в ресторанных меню на китайском языке (структурно-